

Posudek bakalářské/magisterské diplomové práce

Student: Kateřina POKRUPOVÁ

Obor: Učitelství-1.stupeň ZŠ-AJ

Název práce v českém jazyce: Pojetí mediální výchovy v učebnicích a výukových materiálech pro 1. stupeň ZŠ

Název práce v anglickém jazyce: Media education in text books and teaching materials for primary school

Vedoucí práce: PhDr. Pavla Chejnová, Ph.D.

Oponent práce: doc. PhDr. Martina Šmejkalová, Ph.D.

Typ posudku: oponentský

1 - HODNOCENÍ OBSAHU PRÁCE

	Kritérium	Hodnocení (A-D)
1.1	Adekvátnost stanovených cílů a volba metodologie	B
1.2	Relativní úplnost zpracované sekundární literatury	C
1.3	Porozumění zdrojům a schopnost pracovat s nimi	C
1.4	Volba vhodné techniky zpracování materiálu a její zvládnutí	A
1.5	Interpretace výsledků	B
1.6	Struktura práce, vyváženost jednotlivých částí	B
1.7	Logičnost výkladu	A
1.8	Přínos práce, dosažení cílů a validita závěrů	B

Slovní komentář:

Téma je aktuální, ačkoliv je nelze pokládat za zcela nové. Mediální výchově (i na 1. stupni ZŠ, např. Hamšík, 2011, Živná, 2015) se v poslední době věnovaly četné práce kvalifikační, jež měly být předmětem vstupní rešerše sekundární literatury (avšak zřejmě nebyly, viz seznam použité literatury). To pokládám za nedostatek, neboť tyto práce už povětšinou zpracovávaly témata, jichž se diplomantka dotýká zejména v teoretické části (některé příklady uvedu dále).

V teoretické části dále postrádám např. publikace Daňka, Kosové, Holanové/Čapkové (některé byly stanoveny již v zadání práce), nejnověji Holanové a kol. (2017).

Jako nadbytečný se jeví široce pojatý teoretický úvod práce – jednak má poněkud výpiskovitý charakter, jednak opakuje věci, které byly již dříve pojednány. Chápu, že si diplomantka potřebovala vytyčit určitý teoretický rámec, avšak ten by měl být vždy vztahován k cíli výzkumu. Není jasné, proč autorka vymezuje (navíc nepřesně) *medium* podle *Slovníku spisovného jazyka českého* (nepřesně citován jako „Slovník spisovné češtiny“, s. 11). Jaký má – s ohledem k době vzniku slovníku – tento exkurz v synchronních výkladech účel?

K čemu například diplomantka ve svém výzkumu využila pojednání o typech médií (primární, sekundární, terciální)? A podobně.

Jádro práce tvoří její výzkumná část. Ta je logicky vystavěna a opírá se o problémově postavenou otázku, zda je, nebo není v didaktické literatuře využitelné při výuce na 1. stupni ZŠ dostatek

prostoru věnováno mediální výchově. Stanovení kritérií pro analýzu výzkumného vzorku je přesvědčivé (podle obsahu a podle druhu činnosti žáka).

Připomínka k formulaci metodologie – analýza není cíl, nýbrž metoda (s. 30).

Analýza jednotlivých edukačních materiálů je poněkud deskriptivní, obsahuje některé redundantní informace (srov. např. informace o financování příručky *Rozumět médiím*, DP s. 40). Autorka nicméně dospívá k zajímavým zjištěním o didaktických obsazích i o převažujícím (receptivním) charakteru zapojení žáka do aktivit mediální výchovy.

2 - HODNOCENÍ FORMÁLNÍCH NÁLEŽITOSTÍ PRÁCE

	Kritérium	Hodnocení (A-D)
2.1	Adekvátnost horizontálního členění textu	A
2.2	Funkčnost odkazů a poznámkového aparátu	D
2.3	Dodržení citační normy	D
2.4	Dodržení stylové normy	A
2.4	Dodržení morfologické normy a pravopisné kodifikace	B

Slovní komentář:

Teoretická část vyvolává i další otázky, a to zejména na způsob práce s odbornou literaturou (kontrola na PDF/A v SIS proběhla v pořádku, jedná se tedy pravděpodobně o přehlédnutí, která by však měla být uvedena do pořádku). V následujících bodech konkretizují některá z míst, která se mi zdají nejasná:

- 1) Již výše zmíněný nepřesný citát ze „*Slovníku spisovné češtiny*“ (DP s. 11) je stejný jako parafráze téhož hesla vyskytující se na internetu. Po zadání celého textového úseku „*zprostředkující osobu, prostředí, činitele, výplň prostoru nebo látku, ve které je předmět uložen*“ do internetového vyhledávače se objeví hned několik textů opakujících stejnou frázi (srov. např. Wikipedie: „Podle Slovníku spisovného jazyka českého je medium, množné číslo média, zprostředkující osoba, prostředí, činitel, výplň prostoru nebo látka, ve které je předmět uložen.“¹).

Takto nelze postupovat. Pokud autorka chce citovat ze SSSJČ, musí citovat přesně podle pramene (intertextový odkaz v seznamu literatury je v pořádku), a ne podle sekundárních zdrojů, jež mohou být zavádějící.

Pokud nicméně autorka cituje podle sekundárního zdroje, rovněž je třeba jej citovat. Viz i dále.

- 2) Kapitola *Medium* (DP s. 11–12) se zdá být strukturně a obsahově podobná výkladům ve starší diplomové práci Hamšíkové, která je věnována rovněž mediální výchově na 1. stupni základní školy (Hamšík, 2009). Prosím o vysvětlení, proč autorka na tuto práci (i jiné) jednoduše neodkázala, pokud měla potřebu i tento široký teoretický rámec zmínit (srov. Hamšík, 2011, s. 11–12 vs. DP s. 11–12).
- 3) Citaci (DP s. 11) „*článek mezi komunikátorem a příjemcem, který přenáší informace v různých formách a za různým účelem,*“ čtu ve zdrojovém textu (Reifová, 2004, s. 139) jinak. Naopak doslovně stejnou frázi nalézám v kvalifikační práci Plhalové (Plhalová, 2011, s. 7).
- 4) Citaci (DP s. 12) „*výrobky, které média svým uživatelům nabízejí a která uživatelé sami vyhledávají, nebo přijímají a užívají*“ ve zdrojovém textu Jiráka a Köpplové (2003, s. 119) nenalézám. Naopak doslovně stejnou frázi nalézám v kvalifikační práci Pitnerové (Pitnerová, 2011, s. 14).
- 5) Citaci (DP s. 12) „*Patří sem jak celky menší a jednotlivé (novinová zpráva), tak i kompaktnější (novinová strana, celé vydání novin, nahraný kompaktní disk, ...), ale i*

¹ Wikipedie: Otevřená encyklopedie: Média [online]. c2018 [citováno 20. 08. 2018]. Dostupný z WWW: <<https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=M%C3%A9dia&oldid=16267064>

obsáhlé a strukturované celky (např. vysílání jedné rozhlasové či televizní stanice, programová skladba apod.). Mediálními produkty však mohou být i internetová média ve všech možnostech jejich využití.“ ve zdrojovém textu Jirák a Köpplová (2009, s. 249) nenalézám. Naopak doslovně stejnou frází nalézám v kvalifikační práci Součkové (Součková, 2016, s. 11).

- 6) Citaci (DP s. 16) „*Základní poznatky o fungování a společenské roli současných médií (o jejich historii, struktuře a fungování)*“,“ dále získat „*dovednosti, které podporují sebevědomé, aktivní a nezávislé zapojení jednotlivce do mediální komunikace*“,“ nelze nalézt, neboť citovaný zdroj (Jirák, 2004, s. 190) není uveden v seznamu literatury. Prosím o doplnění, odkud byl citát převzat.
- 7) Citaci z Komenského Labyrintu (DP s. 19) ve zdrojovém textu nenalézám. Prosím o doplnění, odkud byl citát převzat. Stejně tak rozsáhlý citát ze *Školy vševedné* (DP s. 18).
- 8) U citace Pastorové (DP s. 23) není uveden odkaz. Prosím o doplnění, odkud byl citát převzat.
- 9) Podobné otázky vyvstávají i v případě, kdy není uveden citát, pouze je přebíráán výklad. Např. obsah odstavce na s. 11 dole (sekundární média, kouřové signály...) se v odkazovaném zdroji nenalézá (Jirák, Köpplová, 2003, s. 37). Prosím o doplnění, odkud byl výklad převzat.
- 10) Podobně u výkladu na s. 15 (Potter, 2005) se prezentují výklady ze strany 681 zdrojové publikace. Podle SKC má však předmětná kniha pouze 467 stran.² Prosím o vysvětlení.

Z formálního hlediska upozorňuji na mírně rozkolísanou citační normu (s. 11), místy neuspořádaný a neúplný seznam literatury (chybí např. Jirák, 2004), někdy je v textu uveden jiný rok než v literatuře (McQuail je dokonce odkazován třemi různými, navzájem si neodpovídajícími letopočty, 2003, 2007, 2009, přičemž ani jeden z letopočtů v textu není zahrnut v seznamu literatury, dále Šebesta 2005 vs. 1999 apod.).

Jazyková stránka práce je dobrá, až na drobné jazykové nedostatky (poděkování, nedodržena shoda na s. 18, četnější jsou překlepy, např. na s. 50, 56, 58, 62). Autorka má (chvályhodnou) zálibu v používání vložených vět uvozených zájmenem *jenž*; ty ale při větší koncentraci přestávají působit jako účelný stylistický prostředek, nýbrž začínají poněkud rušit (s. 62).

Citované kvalifikační práce:

HAMŠÍK, Petr. *Výuka mediální výchovy na prvním stupni základní školy* [online]. 2011 [cit. 2018-08-21]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/70683>. Vedoucí práce Jana Kargerová.

PITNEROVÁ, Veronika. *Výchova pro život s médii jako součást formálního vzdělávání*. [online]. 2009 [cit. 2018-08-21]. Dostupné z: <https://docplayer.cz/1207527-Vychova-pro-zivot-s-medii-jako-soucast-formalniho-vzdelavani-bc-veronika-pitnerova.html>. Vedoucí práce Radana Nováková.

PLHALOVÁ, Petra. *Specifika mediální výchovy*. [online]. 2009 [cit. 2018-08-21]. Dostupné z: <https://docplayer.cz/20452189-Universita-tomase-bati-ve-zline-fakulta-humanitnich-studii-institut-meziborovych-studii-brno-specifika-medialni-vychovy-diplomova-prace.html>. Vedoucí práce Antonín Dolák.

SOUČKOVÁ, Kateřina. *Mediální obraz ekologických sdružení v průběhu výstavby dálnice D8* [online]. 2016 [cit. 2018-08-21]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/147884>. Vedoucí práce Lucie Macků.

ŽIVNÁ, Kristýna. *Mediální výchova na 1. stupni základní školy*. [online]. 2015. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/xud16/>. Vedoucí práce Jiří Havel.

3 - SHRNUJÍCÍ KOMENTÁŘ HODNOTITELE

Předložená práce splňuje požadavky kladené na daný typ závěrečné kvalifikační práce v oboru <i>Učitelství pro 1. stupeň základní školy</i> .
--

² SKC - Úplné zobrazení záznamu. Databáze Národní knihovny. Online.

Práci doporučuji k obhajobě.

Slovní komentář:

4 - OTÁZKY A NÁMĚTY PRO OBHAJOBU

4.1	Proveďte celou teoretickou část a ke všem výkladům (nejen výše uvedeným) znovu doložte zdroje (s přesným citačním odkazem), z nichž jste citovala / výklad přebírala. Tato připomínka je klíčová.
4.2	Vyrovnejte se i s ostatními připomínkami uvedenými výše v posudku.
4.3	Kritizujete převážně receptivní charakter cvičení v učebnicích. Na základě prostudované literatury navrhnete některá, dosud nepoužitá konkrétní produktivní cvičení pro konkrétní ročník 1. stupně základní školy.
4.4	Čím si vysvětlujete vámi zjištěný rozpor, tedy že učitelé pocítují subjektivní nedostatek edukačních materiálů, když jste jich přitom identifikovala dostatek?

Datum: 21. 8. 2018

Podpis: